

Politiikan tutkimuksen haasteet

TATU VANHANEN

ABSTRACT
Challenges to Political Science

The biggest problems in political science are connected, here in Finland as well as elsewhere, to the fragmentation of research and to the vagueness of its theoretical base. How can the lost identity be built up? One can ascribe to political science a common theme which is based on the idea that reason in politics is a continuous power struggle about the distribution of scant resources. Because the power struggle is carried through political institutions, political science should be concentrated on studying the power struggle carried on inside and around political institutions and power structures.

Politiikan tutkimuksen suurimmat ongelmat niillä kuin muuallakin liittyvät tutkimuksen hajanaisuuteen ja sen teoreettisen perustan hataruuteen (vrt. Andrews, 1982, Deutsch, 1982; Navarro ym., 1982; Philippart, 1982; Trent, 1982; Panning, 1983; Easton, 1985; Anckar and Berndtson, 1987). On kovin erilaisia näkemyksiä siitä, mitä ovat tutkimuksen kohteena olevat poliittiset ilmiöt ja miten niitä pitäisi tutkia. On tietysti totta, että tutkimusten määrä on kasvanut valtavasti (ks. Andrews, ed., 1982; Anckar, 1983), mutta suuren hajonnan vuoksi määrällinen kasvu on johtanut vain varsin rajoitetusti kumulatiiviseen tiedon kasvuun ja teoreettisiin läpimurtoihin. Jotkut otaksuvat, että tutkimuskohteen-

sa luonteen vuoksi politiikan tutkimus ei voi milloinkaan muuttua teoreettiseen selittämiseen ja ennustamiseen kykeneväksi tieteenksi, mutta on olisi ilman muuta valmis hyväksymään näin pessimististä johtopäätöstä politiikan tutkimuksen mahdollisuuksista. Olen enemmänkin samaa mieltä André Philippart'in kanssa (1982), joka näyttää pitävän tuon tavoitteen saavuttamista mahdollisena tai ainakin toivottavana, vaikka sen saavuttamiseen voi kuluja vielä useita sukupolvia. Sen vuoksi politiikan tutkimuksen yleisenä haasteena on mielestäni ennen kaikkea tarve saada selkeämpi käsitys tutkimuksen kohteesta ja tutkimuksen teoreettisesta pohjasta. William H. Panning (1983) tähdentää, että valtio-opin hajanainen tila johtuu ennen kaikkea teoreettisen yhtenäisyyden puutteesta ja politiikan tutkijoiden

köyhtyneestä teoria-käsityksestä. Poliitiikan tutkimuksen olisi löydettävä punainen lankansa, oma identiteettinsä, selvemmin kuin tähän asti. Jos sitä ei löydetä, on edessä yhä suurempi hajoaminen ja pinnallistuminen (vrt. Deutsch, 1982, ss. 17—18). David Easton'in mukaan (1985) meillä on nyt niin monia lähestymistapoja poliitiikan tutkimuksessa, että valtio-oppi näyttää kadottaneen tarkoituksensa.

Miten löytää kadonnut identiteetti, punainen lanka, jota seuraamalla politiikan tutkimus saavuttaisi nykyistä korkeamman tieteellisen tason? Poliitiikan tutkimuksen punaisen langan pitäisi olla saman kuin itse politiikan. Mistä politiikassa on kyse? Lähtökohdaksi sopii Aristoteleen (1984, s. 30) huomautus siitä, että ihminen on luonnostaan poliittinen eläin. Se on täysin sopusoinnussa oman aikamme biologisen tutkimuksen kanssa. Homo sapiens on siinä määrin sosiaalinen laji, että emme tulisi toimeen yhteiskunnan ulkopuolella. Yhteiskunnat syntyivät yksilöiden pyrkimyksestä ajaa tehokkaammin omia etujaan, jotka viime kädessä ovat geneettisiä etuja, ja sama pyrkimys pitää yhä edelleen yhteiskuntia koossa (vrt. Alexander, 1980, ss. 140—142). Yhteiskunnat ovat luonteeltaan poliittisia siinä mielessä, että monien niukkojen resurssien jaosta yksilöiden ja ryhmien kesken päätetään poliittisin keinoin, koska emme ole ohjelmoidut hyväksymään mitään erityistä resurssien jakoa yksilöiden kesken (vrt. Tiger ja Fox, 1972, ss. 24—26). Jokaisella on yhtäläinen oikeus kaikkiin resursseihin. Ne jaetaan poliittisen kilpailun ja kamppailun avulla. Samat tekijät, jotka ovat tehneet kamppailun olemassaolosta universaalseksi ja väistämättömäksi koko elävässä luonnossa (ks. Darwin, 1981, ss. 114—172; Mayr, 1982, ss. 479—480), tarjoavat selityksen myös poliittiselle resurssikilpailulle. Elämän välttämättömyyksiä ei yksinkertaisesti ole riittävästi kaikille eikä ole koskaan ollut. Sen takia niistä on pakko käydä alinomaista kilpailua ja kamppailua. Se on politiikan punaisena lankana ja sen tutkiminen pitäisi ottaa tietoisesti politiikan tutkimuksen punaiseksi langaksi.

Tältä pohjalta politiikan tutkimuksen keskeiseksi tehtäväksi tulisi tutkia poliittista resurssikamppailua, sen säännönmukaisuuksia, mekanismeja ja tuloksia. Poliitiikan evolutiivinen merkitys on sen kyvyssä jakaa niukkoja resurssieja

yhä uudelleen ja uudelleen yksilöiden ja ryhmien kesken. Muunkinlaisia politiikan tulkintoja on olemassa, mutta rohkenen olettaa, että tässä esitetty darwinilaiseen teoriaan nojaava tulkinta poliitikasta tuo esille sen perimmäisen ja muuttumattoman sisällön. Kamppailu niukoista resurssista on politiikassa vakio, jota emme voi muuttaa, sillä kaikkien organismien on välttämätöntä taistella olemassaolostaan tavalla tai toisella. Poliittikka on meille keskeinen keino jakaa niukkoja resurssieja. Tällä tavoin politiikan punainen lanka liittyy Darwinin teoriaan evoluutiosta luonnonvalinnan kautta. Se selittää politiikan tarpeellisuuden ja sen, että politiikka on ja sen täytyy olla ensi sijassa kamppailua niukoista resurssista. Tämä vakio tarjoaa mielestäni perustan yritykselle löytää politiikasta säännönmukaisuuksia ja selittää niitä.

Poliitiikan tutkimuksen punaisena lankana pitäisi olla poliittisen resurssikamppailun tutkimisen, mutta haluan korostaa, että tuon kamppailun kaikkia aspekteja ei kyetä tyydyttävästi käsittelemään yhden tieteenalan puitteissa. Sen vuoksi on ollut välttämätöntä rajata politiikan tutkimuksen kohdetta. Valtio-oppi on perinteellisesti kohdistanut huomionsa poliittisiin instituutioihin ja niiden sisällä ja ympärillä käytävään kilpailuun vallasta ja vallan hedelmistä. Tällainen rajoitus on edelleen järkevä. Valtio-opillisessa politiikan tutkimuksessa olisi keskityttävä poliittisten instituutioiden puitteissa tapahtuvan resurssikamppailun selvittämiseen. Lyhyesti sanottuna, missä määrin ja millä keinoin ihmiset voivat politiikan avulla vaikuttaa elämänoloihinsa ja millaisissa järjestelmissä se käy helpommin ja millaisissa huonommin.

Poliitiikan punaisena lankana oleva loputon resurssikamppailu tarjoaa yhtenäisen ja luonnollisen teeman politiikan tutkimukselle, mutta ei ratkaise toisena ongelmana olevaa kysymystä politiikan tutkimuksen teoreettisesta perustasta. Miten resurssikamppailua olisi tutkittava ja selitettävä? Poliitiikan tutkimus on yhä edelleen mitä suurimmassa määrin kilpailevien paradigmojen näyttämönä, sillä tutkimuksessa käytetään hyvin monenlaisia ja keskenään ristiriitaisia teorioita. Rohkenen kuitenkin olettaa, että jos politiikan universaalisen teeman on kamppailu niukoista resurssista, niin voisi myös olla mahdollista löytää tuota kamppailua tai ainakin sen perus-

piirteitä selittävä yhtenäinen teoria. Darwinilaisen teorian pohjalta voidaan otaksua, että ihmisten käyttäytymistä poliittisessa resurssikamppailussa ohjaa yleinen ja yhtäläinen itsekkyyks, koska se on koko elävää luontoa koskeva keskeinen periaate. Jokainen koettaa mahdollisimman tehokkaasti edistää omia etujaan, mutta yksilöiden erilaisuuden takia kaikilla ei ole siihen yhtä hyviä edellytyksiä. Sen vuoksi resurssit jakautuvat aina enemmän tai vähemmän epätasaisesti yksilöiden kesken, mutta toisaalta tiettyä jakautumaa on mahdoton vakiinnuttaa pysyväksi ja muuttumattomaksi. Otaksuma poliittisen resurssikamppailun punaisena lankana olevasta yksilöiden ja ryhmien itsekkyydestä ei tietenkään riitä selittämään yksityiskohtien kaikkea vaihtelua, mutta se voi tarjota tieteellisesti tyydyttävän selityksen politiikan monille perusrakenteille ja käyttäytymismalleille, kuten hierarkkisille valtarakenteille, vallan epätasaiselle jakautumiselle yksilöiden ja ryhmien kesken, territoriaaliselle käyttäytymiselle, nepotismille ja vastavuoroisuudelle. Tämän otaksuman pohjalta olisi mahdollista johtaa monenlaisia poliittisia ilmiöitä koskevia testauskelpoisia hypoteeseja. Käsitteisenä on, että darwinilaisen teorian pohjalta on mahdollista kehittää politiikan perusilmiöitä universaalisesti selittävä teoria, joka soveltuu hyvin monenlaisten poliittisten ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja ennustamiseen ja johon perustuvien väitteiden eli hypoteesien paikkansapitävyyttä voidaan empiirisesti testata.

Uusi institutionalismi

Olen edellä teoreettisin perustein koettanut osoittaa, että politiikan tutkimukselle voidaan löytää yhteinen tema, joka perustuu politiikan punaisena lankana olevaan jatkuvaan valtataisteluun, jossa on kysymys niukkojen resurssien jaosta. Johtopäätökseni oli, että koska valtataistelu tapahtuu poliittisten instituutioiden puitteissa, hierarkkisissa valtarakenteissa, valtio-opillisen politiikan tutkimuksen olisi keskityttävä poliittisten instituutioiden ja valtarakenteiden sisällä ja ympärillä käytävän poliittisen kamppailun tutkimukseen. Olisi koetettava selvittää, mitkä instituutiot ovat poliittisesti tärkeimpiä, millaisia ovat valtataistelun mekanismit ja miten valta instituutioissa jakautuu, miten poliittisia instituutioita

käytetään resurssien jakamiseen, missä määrin poliittisella päätöksenteolla voidaan ohjata yhteiskunnallista kehitystä suuntaan tai toiseen ja millaiset instituutiot parhaiten sopivat erilaisten tavoitteiden saavuttamiseen ja erilaisiin olosuhteisiin.

Samaan johtopäätökseen instituutioiden keskeisestä asemasta politiikassa ja politiikan tutkimuksessa voidaan päätyä myös ilman esittämäni teoreettista perustelua. Havainnot yhteiskunnista riittävät osoittamaan, että kaikkialla poliittinen valtataistelu keskittyy hierarkkisiin valtarakenteisiin, olivatpa ne millaisia tahansa. Sen vuoksi olisi perusteltua kohdistaa politiikan tutkimuksen painopiste institutionaaliin rakenteisiin ja niiden hallinnasta käytävään valtataisteluun.

Yhtenä ajankohtaisena esimerkkinä instituutioihin kohdistuvan tutkimuksen uudesta noususta on Fred W. Riggs'in manifesti hallituslaitosten vertailevan tutkimuksen uudesta paradigmatista (1987). Riggs arvostelee vanhojen tutkimusuuntien epäkohtia ja hahmottelee »uuden institutionalismin» periaatteita. Poliittisia instituutioita ja vallankäyttöä koskevan empiirisen tutkimuksen olisi tuotettava tietoa, jota voitaisiin käyttää epäkohtien korjaamiseen ja olosuhteiden muuttamiseen. Olisi selvitettävä vaihtoehdot ja mahdollisuudet ohjata poliittisella päätöksenteolla muutoksia. Tässä tarkoituksessa on tutkittava instituutioiden sekä rakenteita että funktioita. Tutkimuksen on oltava viitekehyseltään vertailevaa silloinkin kun kohteena on vain yksi maa. Tutkimuksen kohteena oleva populaatio käsittää maailman kaikki poliittiset järjestelmät. Aikaisemmin vertailevan tutkimuksen viitekehys on usein ollut regionaalinen, johonkin maailman kolkkaan rajoittuva. Instituutioita on tutkittava kokonaisuudessaan. Näin sen takia, että poliittisen järjestelmän kaikki osat ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Vanhassa institutionaalisessa tutkimuksessa rajoituttiin usein joihinkin valituihin instituutioihin, joita käsiteltiin suljettuina järjestelminä. Yksityisiin maihin kohdistuvan tutkimuksen pitäisi olla kontekstuaalista siinä mielessä, että huomioon otetaan maan omien olosuhteiden lisäksi myös ympäröivän maailman vaikutus. Tutkimuksessa on tarpeen liittää hallitusrakenteiden analyysi valtasuhteiden behavioraaliseen analyysiin. Tutkimuksen on oltava realistista, ei formaalista, niinkuin vanhempi insti-

tutionaalinen tutkimus usein oli. Riggs pitää välttämättömänä ja mahdollisena institutionaalisen ja behavioraalisen tutkimuksen yhdistämistä. Se on mielestäni järkevä oivallus, sillä politiikan toimijoita ovat tosin yksityiset ihmiset ja ryhmät, mutta institutionaaliset rakenteet ohjaavat heidän toimintansa tiettyihin uomiin. Lopulta Riggs korostaa, että onnistuakseen hallituslaitoksiin kohdistuvan vertailevan tutkimuksen pitäisi muodostua globaaliseksi yhteisyritykseksi.

William G. Andrews (1982) myös antaa poliittisille instituutioille keskeisen roolin politiikan tutkimusta yhtenäistävänä tekijänä. Hän sanoo, että oppiaine voidaan aina määritellä sen tutkimuskohteen perusteella. Valtio-opillisen tutkimuksen kohteena on vallan jakautuminen ja vallan käyttö. Sen vuoksi tutkimus kohdistuu hallituslaitoksiin ja muihin poliittisiin instituutioihin ja niissä toimiviin henkilöihin, jotka valtaa käyttävät.

Karl W. Deutsch (1982) ja André Philippart (1982) sen sijaan korostavat valtio-opillisen tutkimuksen heterogeenisuutta ja jopa hajoamista sekä tutkimuskohteiden että menetelmien osalta. Tutkimuskohteiden, menetelmien ja tutkimusaineiston määrä on jyrkästi kasvanut, mutta tutkijat eivät ole saavuttaneet yksimielisyyttä enempää tutkimuksen keskeisestä kohteesta kuin poliittisten ilmiöiden tutkimukseen soveltuvista menetelmistäkään. Näin ollen valtio-opilla ei näytä olevan mitään yleisemmin hyväksyttyä tulevaisuuden kehityslinjaa, vaikka edellä olenkin suositellut keskittymistä politiikan punaisena lankana olevaan kamppailuun niukoista resursseista ja näiden resurssien jakoa toimittavien hierarkisten valtarakenteiden eli poliittisten instituutioiden tutkimukseen.

Politiikan tutkimuksen haasteet Suomessa

Politiikan tutkimuksen yleisenä ongelmana oleva hajanaisuus ja teoreettisen perustan hataruus koskee myös suomalaista politiikan tutkimusta. Tutkimuksen määrällinen kasvu on ollut suuri, mutta samalla tutkimus on kohteiltaan pirstoutunut yhä useammille aloille ja yhä pienempiin yksityiskohtiin, mihin liittyy käytettyjen tutkimusmenetelmien suuri hajonta (ks. Nousiainen ja Anckar, 1983). Mitään yhtenäistä teoreettista perustaa suomalaisella politiikan tutkimuksella

ei näytä olevan enempää kuin yhtenäistä käsitystä siitä, mitkä ovat keskeisiä tutkimusongelmia. Tällaista tutkimuksellista pluralismia voi pitää hyvänäkin asiana, arvona sinänsä, ja sitä se eräässä mielessä onkin. Aina voi näet toivoa, että tieteellinen luonnonvalinta aikanaan erottaa jyvät akanoista. Voi myös sattua, että yrityksen ja erehdyksen menetelmällä joskus osutaan oikeaan ja tehdään jopa tieteellisiä läpimurtoja. Mutta toiselta puolen vallitseva suuri hajanaisuus on myös osoituksena tieteenalan kehittymättömydestä; Kuhnin (1970) terminologiaa käyttäen osoituksena sen esiparadigmaattisesta vaiheesta, jolle on tunnusomaista monien lähestymistapojen kilpailu. Mikään teoria ei ole saavuttanut johdoasemaa eikä tullut yleisesti hyväksytyksi tieteellisen yhteisön piirissä.

Edellä esittämäni tulkinta politiikan punaisesta langasta ja politiikan teoreettisesta selittämisestä on yhtenä osoituksena vallitsevasta pluralistisesta hajaannuksesta. Koska suosittelin keskittymistä poliittisten instituutioiden ja niiden puitteissa käytävän valtataistelun tutkimiseen, näen myös suomalaisen politiikan tutkimuksen ajankohtaiset haasteet tällä suunnalla. En yritä esittää minkäänlaista tyhjentävää luetteloa tutkimusta kaipaavista poliittisiin instituutioihin liittyvistä ongelmista, mutta mainitsen eräitä mielestäni merkittäviä poliittisia ongelmia, joita kannattaisi tutkia.

1. *Konsensus -politiikka.* Vertailevan tutkimuksen avulla olisi yritettävä selvittää konsensusukseen perustuvan hallitsemistavan ja perinteellisen englantilaistyyppisen hallituksen ja opposition vastakohtaan ja vuorotteluun perustuvan hallitsemistavan etuja ja haittoja. Ongelman tarkastelussa voisi ottaa huomioon vaihtoehtoisten hallitsemistapojen yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen sekä kansalaisten ja ryhmien mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon. Olisi myös selvitettävä, kumpi hallitsemistapa paremmin tyydyttää kansalaisia. Vertailun kohteeksi olisi Suomen lisäksi otettava joukko muita maita, joissa on käytössä joko englantilaismallinen vastakohta-politiikka tai konsensus -politiikka. Tällaisella tutkimuksella olisi merkitystä parlamentaarisen demokratian teorialle. Voi olla, että englantilaismallinen parlamentarismi, joka perustuu hallituksen ja opposition vuorotteluun, ei enää ole-

kaan paras demokraattisen hallitsemisen muoto (vrt. Roberts, 1987).

2. *Puoluejärjestelmän mukautuminen yhteiskunnan rakennemuutoksiin.* Väestön elinolojen ja yhteiskuntarakenteiden suuret muutokset ovat vaikuttaneet puolueiden kannatukseen ja johtaneet uusien puolueiden perustamiseen. Kannattaisi tutkia, millä tavoin puolueet ovat mukautuneet rakennemuutoksiin, miten ne ovat muuttuneet, mitkä niistä ovat muutosprosessissa onnistuneet ja mitkä epäonnistuneet. Monien puolueiden sisäinen luonne on voinut ratkaisevasti muuttua, vaikka nimi olisikin säilynyt entisenä. Tulokset voisivat valaista kysymystä siitä, missä määrin puolueet joutuvat ja kykenevät mukautumaan yhteiskunnallisen ympäristönsä muutoksiin ja missä määrin niiden ehkä onnistuu muuttaa ympäristöä itselleen suotuisaksi. Eräänä puolueiden rakennemuutoksiin mukautumista selittävänä teoriana voisi olla otaksuma, että koska puolueet ovat yksilöiden välikappaleita resurssikamppailussa, puolueiden on muutettava ideoologioitaan ja tavoitteitaan sitä mukaa kuin niiden kannattajien yksilölliset etupyrkimykset muuttuvat. Jos jokin puolue ei kykene mukautumaan kannattajiensa etupyrkimysten muuttamiseen, puoluetta uhkaa äänestäjien menettäminen ja äärimmäisessä tapauksessa katoaminen politiikan kentältä. Tämänkin ongelman tutkimuksessa voisi käyttää apuna vertailevaa menetelmää, sillä on perusteltua otaksua, että puolueiden mukautumisessa yhteiskunnalliseen ympäristöönsä on säännönmukaisuuksia maasta toiseen (ks. esim. Daalder ja Mair, 1983).

3. *Tasa-arvon toteuttaminen.* Monilla poliittisilla puolueilla keskeisenä yhteiskuntapoliittisena tavoitteenaan on tasa-arvon toteuttaminen. Kannattaisi tutkia, missä määrin ja missä kohdin poliittisen päätöksenteon avulla on kyetty lisäämään ihmisten tasa-arvoisuutta. Minkälaiset toimenpiteet ovat johtaneet tasa-arvon lisäämiseen ja millaiset yritykset ovat epäonnistuneet? Tutkimus voisi tuottaa arvokasta empiiristä aineistoa tasa-arvon mahdollisuutta ja toteuttamista koskevien hypoteesien testaamiseen. Tulokset voisivat myös auttaa arvioimaan, missä määrin puolueiden ja lainsäädännön tasa-arvoa koskevat tavoitteet ovat realistisia tai utopistisia. Ihmisten geneettisten eroavuuksien pohjalta voidaan esittää otaksuma, että täydellisen tasa-ar-

voisuuden saavuttaminen samankaltaisuuden merkityksessä on mahdotonta. Poliittisin päätöksin voidaan varmasti merkittävästi vaikuttaa ihmisten sosiaaliseen, taloudelliseen ja poliittiseen tasa-arvoisuuteen tai eriarvoisuuteen, mutta ei tiettyä rajaa pitemmälle, koska ihmiset synnyntäisten erojensa takia ovat aina ja kaikissa yhteiskunnissa kyvyiltään jossain määrin erilaisia. Tämänkin ongelman tutkimuksessa olisi hyödyllistä käyttää vertailevaa menetelmää.

4. *Demokratian uudet kanavat.* Meillä käytössä oleva edustuksellinen demokratia ei välttämättä ole demokratian viimeinen tai korkein aste. Eräät järjestelmän toimintaan liittyvät ongelmat ja vieraantumisiilmiöt voivat aiheutua siitä, ettei edustuksellinen järjestelmä tarjoa riittäviä mahdollisuuksia ihmisten välittömälle osallistumiselle poliittiseen päätöksentekoon. Olisi tutkittava toteuttamiskelpoisia välittömän demokratian mekanismeja. Miten ihmiset voisivat nykyistä välittömämmin ja tehokkaammin osallistua poliittiseen päätöksentekoon tärkeistä asioista? Huomio olisi kohdistettava erityisesti kansanäänestysten käyttöön (vrt. Anckar, 1984). Vertaileva tutkimus kansanäänestysten käytöstä eri maissa antaisi pohjaa suunnitella poliittisen vallan siirtämistä suoraan kansalle kansanäänestyksen välityksellä. Ensimmäisenä merkittävänä käytännön askeleena tähän suuntaan voi pitää välittömän kansanvaalin käyttöönottoa presidentivaalissa. Sveitsi tarjoaisi runsaimmin empiiristä aineista kansanäänestysten käytöstä ja niiden vaikutuksesta maan poliittisiin ja yhteiskunnallisiin oloihin. Voi esimerkiksi esittää otaksuman, että kun monet tärkeät poliittiset kiistakysymykset ratkaistaan välittömästi kansanäänestyksellä, puolueiden suhteellinen merkitys vallankäytössä vähenee ja ihmiset tuntevat osallistuvansa vallankäyttöön tehokkaammin kuin puhtaasti edustuksellisissa järjestelmissä ja että he siitä johtuen ovat myös tyytyväisempiä järjestelmäänsä ja sen tuottamiin päätöksiin.

5. *Elinympäristön suojeleminen ja politiikka.* Poliittinen päätöksenteko on ehkä ratkaisevin keino, jolla voidaan haluttaessa vaikuttaa elinympäristön suojeeluun tai tuhoamiseen. Sen vuoksi pitäisi tutkia, millä keinoin poliittisilla päätöksillä voitaisiin estää ympäristön saastumista ja liikkulutusta. Ihmisten lukumäärän ja kulutuksen kasvaessa paine elinympäristöön käy yhä kovem-

maksi. Tasapainon löytämiseen on tuskin muuta keinoa kuin poliittisen vallan käyttö. Ongelmana on, miten se voisi tapahtua ja miten ihmiset saataisiin noudattamaan tehtyjä päätöksiä. Tällä alalla tarvitaan luovaa poliittista ajattelua ja kokeilua. Valtio-opillinen tutkimus voisi edistää ongelman ratkaisua kartoittamalla ympäristöongelmia, joita voitaisiin kontrolloida poliittisin päätöksin, ja selvittämällä, millaiset poliittiset instituutiot soveltuisivat ongelmien ratkaisuun.

6. *Naisten asema politiikassa.* Demokraattisen järjestelmän kannalta on ongelmallista, että naiset ovat kaikkialla suuresti aliedustettuja poliittista valtaa käyttävissä hallituslaitoksissa. Se on ongelma demokralle, joka edellyttää ihmisten tasa-arvoisuutta ja pyrkii lisäämään tasa-arvoisuutta kaikilla aloilla. Eräänä silmiinpistävimänä poikkeama demokraattisesta tasa-arvoisuudesta on se tosiasia, että naiset eivät ole yhtäläisestä äänioikeudesta ja poliittisista oikeuksista huolimatta missään maassa saavuttaneet lukumääräistä tasa-arvoisuutta miesten kanssa korkeimmissa hallituslaitoksissa. Eivät myöskään Suomessa, vaikka Suomessa naisten suhteellinen edustus on korkeinta luokkaa koko maailmassa. Joudutaan kysymään, mistä sukupuolten välillä vallitseva epäsuhte johtuu ja onko mitään keinoja sen poistamiseen, jos sen poistamista pidettäisiin tavoitteena? Ongelmaa olisi tutkittava vertailevaa menetelmää käyttäen. Olisi selvitettävä, millaisten poliittisten instituutioiden puitteissa ja millaisissa yhteiskunnallisissa oloissa naiset ovat saavuttaneet korkeimman edustuksen ja missä oloissa heidän edustuksensa on jäänyt heikoimmaksi. On perusteltua otaksua, että kaikki instituutiot, esimerkiksi vaalijärjestelmät, eivät ole yhtä suotuisia naisille. Empiirisiin tutkimuksiin voitaisiin myös testata erilaisia naisten asemaa selittäviä teorioita ja todennäköisesti osoittaa monet teoriat pätemättömiksi, koska niistä johdetut hypoteesit eivät saisi tukea empiirisestä aineistosta. Oma näkemykseni on, että nykyään varsin suosittu teoriat sosiaalistamisen ja patriarkaalisten yhteiskuntien vaikutuksista eivät kykene selittämään naisten aliedustusta poliittista valtaa käyttävissä instituutioissa. Sosiaalistamisteoria jättää selittämättä miksi naiset kaikissa yhteiskunnissa sosiaalistavat tytöt ja pojat erilaisiin rooleihin. Patriarkaalisia yhteiskuntia koskeva

teoria ei voi selittää juuri mitään, koska selittävä ja selitettävä ilmiö tarkoittavat suunnilleen samaa asiaa, miesten ylivaltaa. Tämän tutkimusongelman kohdalla olisi hyödyllistä perehtyä sosio-biologiseen teoriaan sukupuolten käyttäytymiserojen alkuperästä (ks. esim. Hrdy, 1981; Daly ja Wilson, 1983). On täysin mahdollista löytää institutionaalisia ratkaisuja, joilla naisten edustusta poliittista valtaa käyttävissä hallituslaitoksissa saadaan lisätyksi, vaikka täyden lukumääräisen tasa-arvon saavuttaminen ja säilyttäminen saattaa osoittautua äärimmäisen vaikeaksi tai mahdottomaksi.

Edellä esitellyt tutkimusongelmat kuvaavat yhteiskunnallisia ja poliittisia ongelmia, joihin voidaan vaikuttaa poliittisella päätöksenteolla. Loppujen lopuksi politiikan tutkimuksenkin tarkoituksena on ratkaista merkittäviksi koettuja ongelmia. Lääketiede tutkii ihmisruumista siinä tarkoituksessa, että voitaisiin parantaa sairauksia ja edistää terveyttä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää ihmisruumiin rakenteen ja sen toimintojen säännönmukaisuuksien ja syy-yhteyksien mahdollisimman tarkkaa selvittämistä. Valtiooppi tutkii poliittista elämää ja instituutioita samassa tarkoituksessa. Poliittisten rakenteiden ja käyttäytymisen analysoinnin ja säännönmukaisuuksien ja syy-yhteyksien etsimisen tavoitteena on hankkia tietoa, jota voitaisiin käyttää poliittisten sairauksien parantamiseen. Poliitikko on yhtä vähän riippuvainen sitä tutkivasta tieteestä kuin ihmisruumiin toiminta lääketieteestä, mutta politiikan suunnattoman merkityksen vuoksi sitä kannattaa tutkia ja sitä tutkivaa tiedettä tukea samasta syystä kuin lääketiedettä. Lääketieteen ihmisille tuottama väliön hyöty on toistaiseksi ollut paljon suurempi ja kouriintuntuvampi kuin politiikan tutkimuksesta saatu hyöty, mutta politiikan tutkimukseenkin sisältyy potentiaalinen mahdollisuus hyödyttää ihmisiä ja yhteiskuntia.

KIRJALLISUUS

- Alexander, Richard D.: *Darwinism and Human Affairs*. Pitman Publishing Company, London, 1980.
 Andrews, William G.: toim.: *International Handbook of Political Science*. Greenwood Press, Westport, 1982.
 Andrews, William G.: Introduction: Freaks, Rainbows, and Pots of Gold. Teoksessa W.G. Andrews, toim., *Interna-*

- tional Handbook of Political Science*, ss. 1—6. Greenwood Press, Westport, 1982.
- Anckar, Dag: Suomalainen valtio-oppi 1960—1975. Behaviorialismista policy-analyysiin. Teoksessa Jaakko Nousiainen ja Dag Anckar, toim.: *Valtio ja yhteiskunta. Tutkimia suomalaisen valtiollisen ajattelun ja valtio-opin historiasta*, ss. 261—295. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo, 1983.
- Anckar, Dag: *Folket och presidenten. En författningpolitisk studie*. Utgivna av Finska Vetenskaps-Societeten, H. 132, Helsingfors.
- Anckar, Dag, ja Erkki Berndtson: Introduction: Toward a Study of the Evolution of Political Science. *International Political Science Review*, Vol. 8, No. 1, 1987, ss. 5—7.
- Aristotle: *The Politics*. Translated and with an Introduction, Notes, and Glossary by Garnes Lord. The University of Chicago Press, Chicago, 1984.
- Daalder, Hans, & Peter Mair, toim.: *Western European Party Systems. Continuity & Change*. Sage Publications, Beverly Hills, California, 1983.
- Daly, Martin, ja Margo Wilson: *Sex, Evolution, and Behavior*. Second Edition. PWS Publishers, Boston, 1983.
- Darwin, Charles: *The Origin of Species by Means of Natural Selection or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life*. Penguin Books, Harmondsworth, 1981 (1859).
- Deutsch, Karl W.: Intellectual Development. Teoksessa W.G. Andrews, toim., *International Handbook of Political Science*, ss. 9—33. Greenwood Press, Westport, 1982.
- Easton, David: Political Science in the United States: Past and Present. *International Political Science Review*. Vol 6, No. 1, 1985, ss. 133—152.
- Hardy, Sarah Blaffer: *The Woman That Never Evolved*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1981.
- Kuhn, Thomas S.: *The Structure of Scientific Revolutions*. Second Edition, Enlarged. The University of Chicago Press, Chicago, 1970.
- Mayr, Ernst: *The Growth of Biological Thought. Diversity, Evolution, and Inheritance*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1983.
- Navarro, Raul Bejar, ym.: Developing Countries: Teaching Political Science. Teoksessa W.G. Andrews, toim., *International Handbook of Political Science*, ss. 56—62. Greenwood Press, Westport, 1982.
- Panning, William H.: What Does It Take to Have a Theory? Principles in Political Science. Teoksessa J.S. Nelson, toim.: *What Should Political Theory Be Now?*, ss. 479—511. State University of New York Press, Albany, 1983.
- Philippart, André: Position in Social Sciences. Teoksessa W.G. Andrews, toim., *International Handbook of Political Science*, ss. 47—55. Greenwood Press, Westport, 1982.
- Riggs, Fred W.: Manifesto: A New Paradigm for »Comparative Government.» University of Hawaii at Manoa, 1987 (moniste).
- Roberts, Geoffrey: 'Representation of the People': Aspects of the Relationship between Electoral Systems and Party Systems in the Federal Republic of Germany and the United Kingdom. Teoksessa Manfred J. Holler, toim., *The Logic of Multiparty Systems*, ss. 283—301. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 1987.
- Tiger, Lionel, ja Robin Fox: *The Imperial Animal*. Secker & Warburg, London, 1972.
- Trent, John E.: Institutional Development. Teoksessa W.G. Andrews, toim., *International Handbook of Political Science*, ss. 34—46. Greenwood Press, Westport, 1982.

